

Utbildningsinspektion i Ersängskolan grundskola årskurs 7–9

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av Ersängskolan.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Ersängskolan den 16–17 november 2005. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Ersängskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Ersängskolan intervjuades elever, lärare, övrig personal och rektorer samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i årskurserna 7–9. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av Ersängskolan

Ersängskolan	Antal elever
Grundskola	391
Särskola	2

Utbildningen vid Ersängskolan omfattar årskurserna 7–9. Personalen är organiserad i sex arbetslag varav elevhälsan utgör ett arbetslag. De fem övriga arbetslagen består av 6–10 lärare med ansvar för tre klasser, en ur vardera årskurserna 7, 8 och 9. Ersängskolan har två profilklasser, innebandy och media. Sedan några år tillbaka finns även en särskild undervisningsgrupp kallad PoP-gruppen. (PoP- Pedagogik och Praktik) Ersängskolan ansvarar dessutom för en kommunövergripande verksamhet som kallas Omega och som befinner sig i en annan lokal än Ersängskolan. Skolan deltar i försöksverksamheten med utbildning utan timplan i grundskolan.

Ersängskolan har cirka 20 procent elever med annat modersmål än svenska, vilket är betydligt högre än kommunens snitt på cirka sex procent.

Skolan som är från 1994, är lokalmässigt och pedagogiskt uppbyggd för samarbete inom fem avdelningar för årskurserna 7–9. Fritidsgården Athena inryms också i skolans lokaler. Ersängskolan ingår i Ersboda skolområde och leds av två rektorer.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Ersängskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Ersängskolan når i vissa avseenden goda resultat när det gäller elevernas kunskaper. Skolan har en väl fungerande ledning och ett fungerande system för kvalitetssäkring. Variationen i arbetssätt är stor och elever i behov av stöd får detta i hög utsträckning. Resurserna i form av personal och materiella förhållanden är goda. Skolan måste dock fortsätta att arbeta med att skapa en trygg lärandemiljö för samtliga elever.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Resultatet för elever med annat modersmål än svenska behöver analyseras och förbättras.
- Variationen mellan pojkarnas och flickornas studieresultat behöver analyseras utifrån hur olika arbetssätt påverkar pojkar och flickors möjlighet att nå målen.
- Skolans arbete med normer och värden måste intensifieras i vissa klasser.
- Elevinflytandet behöver förbättras så att eleverna upplever att de har ett inflytande över lärandet och över skolmiljön i stort.
- Arbetet med att göra föräldrarna mer delaktiga i skolans verksamhet behöver utvecklas.

- Inom ramen för försöksverksamheten med utbildning utan timplan bör skolan tydliggöra tidsanvändningen.
- Tillgången till datorer behöver ses över.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningens krav inte uppfylls. Brister inom nedan angivna områden skall åtgärdas.

- Eleverna har inte möjlighet att välja endast ett av språken svenska eller engelska inom ramen för språkvalet (2 kap. 18 § grundskoleförordningen).
- Undervisning i svenska som andra språk anordnas inte istället för undervisning i svenska (2 kap. 16 § grundskoleförordningen).
- Elevens val genomförs inte i tillräcklig omfattning (bilaga 3 skollagen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, respektive för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Kunskap, utveckling och lärande

Inspektionen visar att elever och föräldrar i stor utsträckning har kännedom om målen för utbildningen. Lärarna presenterar målen och betygskriterierna för eleverna och föräldrarna vid utvecklingssamtalen.

Officiell statistik visar att eleverna i grundskolans årskurs 9 vid Ersängskolan har haft en positiv kunskapsutveckling under perioden 2000–2004. Det genomsnittliga meritvärdet för eleverna i årskurs 9 vårterminen 2004 låg på 210,1 för Ersängskolan, vilket var lägre än medelmeritvärdet för Umeå kommun men högre än medelmeritvärdet för riket. Motsvarande siffror för Umeå kommun och för riket var 215,3 respektive 206,9. Skillnaden mellan flickornas och pojkarnas studieresultat var större än skillnaden mellan flickor och pojkar i riket. Tar man hänsyn till bakgrundsfaktorer såsom antal elever med utländsk bakgrund, antal pojkar och föräldrarnas utbildningsnivå enligt Skolverkets Arbetsverktyg för Lokala Sambands Analyser (SALSA) har eleverna vid Ersängskolan bättre resultat än förväntat.

När det gäller andelen behöriga elever till gymnasieskolan år 2004 var 85,1 procent behöriga. Det var ett lägre värde än för Umeå kommun och för riket. Där var motsvarande siffror 93,1 procent respektive 89,6 procent. Andelen elever med utländsk bakgrund, behöriga till gymnasieskolan var mycket låg, speciellt bland pojkar. År 2004 var 37,1 procent av elever med utländsk bakgrund inte behöriga till gymnasieskolan. Resultatet för 2005 var bättre. Det är inspektörernas bedömning att Ersängskolan behöver analysera och förbättra kunskapsresultaten för elever med annat modersmål än svenska.

Skolans resultat på ämnesproven i matematik, engelska och svenska visar att eleverna vid Ersängskolan klarade provet i matematik väldigt bra, medan resultaten i engelska och svenska var sämre än för riket.

Ersängskolan analyserar kunskapsresultaten för den enskilde eleven på ett bra sätt och även i förhållande till andra skolor och över tid. Däremot har man inte

analyserat varför så många elever med utländsk bakgrund inte är behöriga till gymnasieskolan.

Resultat av arbete med normer och värden

Inspektionen visar att de flesta eleverna uppfattar skolan som trygg och att de trivs i skolan. I en enkät till föräldrarna om elevernas trivsel ger föräldrarna betyget 3,47 i en fyrgradig skala. I samma enkät ges betyget 3,30 beträffande elevernas trygghet. Intervjuer och iakttagelser vid inspektionen ger delvis en annan bild. Mobbning finns i viss utsträckning men är inte omfattande. Däremot förekommer en del gängbråk, dåligt språkbruk, kränkningar, skolk, förstörelse och dålig arbetsro i vissa klasser. Skolans rektorer är medvetna om detta och skolan försöker hitta lösningar och strategier för att förbättra situationen.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Ersängskolan skola i vissa avseenden nått goda resultat när det gäller elevernas kunskaper. Skolan behöver dock analysera och förbättra resultatet för elever med annat modersmål än svenska. Variationen mellan flickor och pojkars resultat behöver också analyseras utifrån hur olika arbetssätt påverkar pojkar och flickors möjlighet att nå målen. Arbetet med att skapa en trygg lärandemiljö för samtliga elever måste stärkas.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

I Ersängskolan sker arbetet med normer och värden på en rad olika sätt. Diskussioner kring värdegrund sker bland annat i ämnet "livskunskap" som genomförs i alla klasser. För att förebygga, upptäcka, stoppa och följa upp kränkande behandling finns "Amors pilar", vilket innebär att tre till fem elever från varje klass tillsammans med en vuxen bildar en arbetsgrupp för varje avdelning. Det så kallade "Amorrådet" bestående av representanterna för årskurs 9, lärare, kurator, skolsköterska, ungdomsassistent och rektor träffas två gånger per termin. Rådet ansvarar för att anordna en aktivitetsdag för skolan varje år. Det mesta förebyggande arbetet görs dock på avdelningarna. Samverkan med socialförvaltningen, polis och fritidsgården Athena har utvecklats och fungerar bra.

Skolverket vill uppmärksamma skolan på att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland

annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år.

Vid inspektionstillfället hade Ersängsskolan ett handlingsprogram mot kränkande behandling i enlighet med Lpo 94. Många av eleverna känner dock inte till programmet och dess innehåll, trots skolans målsättning om att eleverna ska informeras om det. Inspektörerna förutsätter att skolan beaktar detta i sitt fortsatta arbete.

Elevinflytandet är organiserat så att det ska finnas klassråd i varje klass. Det finns ett elevråd för varje avdelning. Representanter från dessa mindre elevråd utgör sedan elevrådsstyrelse för hela skolan. Det finns även en rad andra organ för elevinflytande, till exempel arbetslivsråd, biblioteksråd och elevskyddsombud. Enligt elever och personal fungerar inte klassråden tillfredsställande i flera klasser. Det är svårt att få seriösa diskussioner. I skolans enkät till eleverna om inflytandet över arbetsformer, undervisningens innehåll och arbetsmiljön ges relativt låga betyg i förhållande till andra frågeställningar.

Samverkan med föräldrarna sker, förutom genom utvecklingssamtal och föräldramöten, genom föräldraråd för varje avdelning. Detta är ett nytt försök att förbättra samverkan med föräldrarna. Ersängsskolan har haft svårt att få föräldrar att delta i föräldrarådet. Information till föräldrar sker även med e-post och skolans hemsida. Inspektörerna bedömer att både elevinflytandet och föräldrainflytandet behöver förbättras.

Organisation och arbetssätt i undervisningen

Ersängsskolan deltar i en försöksverksamhet med att nå grundskolans mål utan att följa den timplan som anges i skollagen. Arbetssätt och arbetsformer varierar på ett bra sätt. Varje arbetslag lägger sitt eget schema. Schemaläggning och hur man organiserar arbetet för eleverna varierar mellan de olika arbetslagen. Det finns en del arbetspass på schemat där man inte preciserat vilka ämnen man ska arbeta med. Dessa arbetspass ger eleverna en möjlighet att arbeta i egen takt och det som den enskilde eleven har mest behov av. Syftet är bland annat att lära eleverna ta ansvar för sitt eget lärande. De flesta eleverna klarar att ta detta ansvar men det finns också elever som behöver hjälp med att strukturera sitt arbete. Några arbetslag arbetar på ett mer traditionellt sätt än andra.

Ämnesövergripande och tematiska arbetsområden förekommer i ganska stor utsträckning men sker i regel inom klassens ram. Samarbete med andra klasser i samma årskurs eller med andra årskurser inom samma arbetslag förekommer i mindre omfattning trots arbetslagens vertikala organisation.

Individanpassning och stöd

Det finns många elever i behov av särskilt stöd. Cirka 30 procent av eleverna är föremål för någon typ av stödinsatser under sina tre år på Ersängsskolan. Det finns specialpedagogisk kompetens vid skolan. Dessa specialpedagoger tillsammans med skolsköterska, personal från PoP-gruppen, kurator, studie- och yrkesvägledare samt rektor utgör skolans elevhälsoteam som träffs två gånger i veckan.

För elever som är föremål för någon typ av stödinsats skrivs åtgärdsprogram. Ansvariga för åtgärdsprogrammen är handledarena men samverkan sker med speciallärare, föräldrar och elev. Rektorerna är bra på att följa upp att åtgärds-

program skrivs och att åtgärder sätts in. Individanpassning och stöd fungerar bra.

Det finns ett par elever som är inskrivna i grundsärskolan. Dessa elever följer grundsärskolans kursplaner och bedömning sker utifrån särskoleförordningen. Eleverna är väl integrerade i klassen.

Några elever som är i behov av särskilt stöd går i en särskild undervisningsgrupp, PoP- gruppen. Eleverna deltar i olika omfattning i sin ordinarie klass och syftet är att eleven ska återgå till sin klass. Verksamheten är väl strukturerad och tillrättalagd för de enskilda eleverna.

Det finns dessutom en kommunövergripande grupp, kallad Omega, med elever som har anpassad studiegång. Verksamheten bedrivs i gamla Ystarskolans lokaler.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Personalen har bearbetat de nationella kursplanerna och försökt bryta ner dessa till skolans egna lokala mål. Målen presenteras vid utvecklingssamtalen. Vid arbetslagsträffarna diskuteras kursplaner, kunskapsbedömningar och betygssättning.

Diagnostiska prov görs i årskurs 7 i svenska och matematik. Skolan får också bra information vid överlämnandet från årskurs 6. Nationella prov görs i årskurs 9. Individuella utvecklingsplaner, IUP, ska upprättas för alla elever från och med årsskiftet. Arbetet har påbörjats och en gemensam mall för hur dessa individuella utvecklingsplaner ska skrivas finns för Ersbodaområdet. Inom lärargruppen pågår diskussioner om betygssättningen och de flesta eleverna upplever betygssättningen som rättvis.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Ersängskolan har en arbetsplan för 2004/2005. Planen innehåller mål och metoder för elevernas arbetsmiljö, elevernas lärande och studieresultat, elevernas sociala och personliga utveckling. Dessa rubriker sammanfaller med direktiven för kvalitetsredovisningen från kommunen. Ersängskolan bygger sin verksamhet på de fyra hörnstenarna elevernas förhållningssätt, samarbete, elevmedverkan och föräldrasamverkan.

Verksamheten utvärderas på en rad olika sätt. Skolan utvärderar med hjälp av kvalitetssystemet ISIS, ett verktyg för kvalitetsmätning, kvalitetsutveckling och kvalitetsstyrning. Utvärdering sker genom elevenkäter, föräldraenkäter och medarbetarenkäter. Rektorerna har också intervjuer med eleverna.

Dessa enkäter utgör bland annat underlag för skolans kvalitetsredovisning. Det finns mål, beslutade åtgärder, resultat och måluppfyllelse, åtgärder för utveckling och en sammanfattande bedömning för varje rubrik. Kvalitetsredovisningen är väl strukturerad och kompletteras med resultaten från enkäter som också visar resultat i förhållande till föregående år. Inspektörerna anser att skolan har ett väl fungerande system för kvalitetssäkring.

Skolledning och intern kommunikation

Skolan har två rektorer men eftersom en av rektorerna tillika är områdeschef kompletteras Ersängskolans ledning med en tredje rektor på cirka 30 procent. Den tredje rektorn ansvarar för elevvården i två arbetslag och är även rektor för Kupan, en F–6-skola skola på Ersbodaområdet. Det finns ett administrativt stöd med 1,75 tjänster och som även ska hjälpa andra skolor och förskolor. I varje arbetslag finns en lagledare som också deltar i skolans ledningsgrupp. Inspektörerna bedömer att rektorerna är väl förtrodda med verksamheten. Rektorerna har lämnat över ett stort ansvar till arbetslagen och eftersom personalen uppger att rektorerna ofta är borta från skolan kan personalen uppleva att de får ta ett alltför stort ansvar ibland. Elever, föräldrar och personal är dock mycket nöjda med rektorernas arbete. Som helhet bedömer inspektörerna att ledningen fungerar bra.

Sammanfattning

Skolan har en väl fungerande ledning för att genomföra, utveckla och administrera skolarbetet. Skolan har ett väl fungerande system för kvalitetssäkring. Värdegrundsarbetet fungerar väl. Trots detta behövs ytterligare insatser i vissa klasser. Handlingsplanen mot kränkande behandling är inte tillräckligt känd bland eleverna. Elev- och föräldrainflytandet behöver förbättras. Variationen i arbetssätt är stor och elever i behov av stöd får detta i hög utsträckning. Betygsättningen upplevs av eleverna som rättvis.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till en likvärdig utbildning

Skolan deltar i en försöksverksamhet med att nå grundskolans mål utan att följa den timplan som anges i skollagen. Personal och rektorer uppfattar försöket som positivt. Möjligheterna till flexibilitet blir större och det är lättare att anpassa undervisningen till elevens behov. Vid schemaläggning läggs timmar ut som mer än väl ska täcka elevens totala undervisningstid. Någon uppföljning om hur timmarna används görs dock inte. Som språkval erbjuds tyska, spanska och franska. Möjligheter finns även att läsa svenska och engelska. Detta val kallas kommunikation och består i huvudsak av engelska. Eleverna kan inte välja endast ett av språken. En stor andel av eleverna som börjat läsa tyska, franska eller spanska hoppar av detta språkval och år 2004 var det endast 49,6 procent av eleverna i årskurs 9 som läste tyska, franska eller spanska. Motsvarande siffror för kommunen och riket var 66,7 procent respektive 64,3 procent.

Elevens val läses samlat under en vecka på hösten och en vecka på våren. Eleverna har ett brett utbud av aktiviteter att välja bland och elevens val uppskattas i stor utsträckning. Eftersom omfattningen av elevens val är låg i årskurs 1 – 6 i de avslämnade skolorna blir den samlade undervisningstiden inte tillräcklig för eleven.

Modersmålsundervisningen ligger utanför ordinarie undervisningstid. Viss undervisning sker på Östra Ersbodaskolan. Cirka 20 procent av eleverna är berättigade till modersmålsundervisning i andra språk än svenska. Det finns cirka 12-13 olika hemspråk på skolan. På försök har man utökat tjänster för studiehandledning. Det har fungerat bra, enligt rektor.

Svenska som andraspråk ligger i svensklärarnas tjänster. Det betyder att eleverna undervisas både i svenska och i svenska som andraspråk. Detta strider mot grundskoleförordningen och inspektörerna vill uppmärksamma skolan på att undervisning i ämnet skall anordnas i stället för undervisning i svenska. Därutöver kan det anordnas som språkval, elevens val eller inom ramen för skolans val. Enligt skolledningen vid Ersängskolan är syftet att ge eleverna mycket tid för att lära sig svenska. Skolledning och lärare tycker att tiden i förberedelseklass på Hedlundaskolan är för kort innan utslussning sker till de olika skolorna. Eleverna är inte alltid förberedda för att gå i grundskoleklass. Svensklärarna vid Ersängskolan som undervisar i svenska som andraspråk efterlyser mer kompetensutveckling i ämnet. Endast två av lärarna är formellt behöriga att undervisa i svenska som andraspråk.

Personalresurserna

Skolan har innevarande läsår totalt 50 medarbetare, varav ett 40-tal är lärare med ansvar för undervisning. Nästan alla är utbildade pedagoger.

Lärartätheten är hög. Enligt Ersängskolans egen statistik har Ersängskolan 9,0 lärare per 100 elever. Det kan jämföras med medelvärdet för Umeå kommun och riket som ligger på 8,3 respektive 7,9 lärare/100 elever.

Kompetensutvecklingen styrs av kommunens, skolans och individens behov. Någon kompetensutvecklingsplan finns inte. Det finns utrymme både för individuell kompetensutveckling och gemensam fortbildning. Arbete med individuella utvecklingsplaner är exempel på skolövergripande kompetensutveckling. Lärarna efterlyser mer av ämnesfortbildning.

Materiella resurser

Lokalerna är av mycket god kvalitet och är väl anpassade för skolans organisation med fem separata avdelningar. Idrottsmöjligheterna är goda både för inomhus- och utomhusaktiviteter.

Läromedelstillgången och kvaliteten på läromedlen är goda enligt inspektörernas iakttagelser vid lektionsbesök och enligt intervjuade arbetslag och elever. Tillgången och standarden på datorer upplevs dock som bristfällig. En del datorer saboteras av eleverna och support och underhåll hinns inte med i tillräcklig omfattning. Ersängskolan har ett stort och väl fungerande skolbibliotek.

Sammanfattning

Verksamheten vid Ersängskolan har goda förutsättningar i fråga om tillgång till lärare med utbildning för den aktuella undervisningen och till personal i övrigt. De materiella förutsättningarna är goda. Inspektörerna bedömer att skolan i stort tillgodoser elevernas rätt till undervisning, men att det råder oklarheter när det gäller elevens val, språkvalet och tidsanvändningen. Tillgången till fungerande it-utrustning behöver ses över.

Datum	Ort
2006-06-12	Umeå

Ola Dahlgren

AnnaCarin Nilsson